

FRANC BERNIK (1870–1948)

Katehet

Franc Bernik (1870–1948)

Rojen je bil 28. septembra 1870 v Šentvidu nad Ljubljano očetu Matiji in materi Marjani, rojeni Potočnik. Oče je bil učitelj in organist in je umrl, ko je imel Franc tri leta. Družina se je nato preselila v Trato v Poljanski dolini. V letih 1883 in 1884 je obiskoval višjo gimnazijo v Ljubljani. S šolskim letom 1884/85 je bil sprejet na Alojzevišče, ki so mu rekli tudi malo semenišče. Maturiral je leta 1890 in se vpisal na ljubljansko bogoslovje in bil leta 1894 posvečen v duhovnika. Prvo službeno mesto je bila Borovnica. Najprej je bil kaplan, leta 1898 pa je prevzel službo administratorja župnije. Med službovanjem v Borovnici je leta 1897 pisal v Cerkvenega

glasbenika o stanju cerkvene glasbe. Poročal je, da njihov cerkveni zbor sestavlja 10 pevcev in 5 pevk in katere pesmi so peli ob velikonočnih praznikih.¹

Ob koncu leta 1898 je bil premeščen v župnijo Vrhnika. Tu je bil aktiven na številnih področjih. Leta 1900 je ustanovil Marijino družbo, leta 1901 je bil pobudnik ustanovitve Katoliškega političnega društva za sodni okraj Vrhnika in deloval tudi pri katoliškem rokodelskem društvu. Ta društva so imela posebne odseke, imenovane čebelice, kjer so njihovi člani varčevali denar, čebelice pa so vlagale v tamkajšnjo hranilnico. Bernik je nadzoroval te čebelice.² V šolskem letu 1899/1900 je poučeval verouk v vseh razredih osnovne šole in v dekliškem oddelku ponavljalne šole po sedem ur tedensko, v naslednjih šolskih letih pa v dekliški osnovni in ponavljalni šoli po osem ur tedensko. Ob prvem obhajilu je imel nagovore učencem.³

1 Franc Bernik: Iz Borovnice, dne 8. maja. Cerkveni glasbenik, 1897, št. 5, str. 35–37.

2 Blaž Otrin: Franc Bernik in razvoj Domžal. Stiplovškov zbornik, Ljubljana, 2005, str. 445–446.

3 ZAL (Zgodovinski arhiv Ljubljana), VRH - 48, Osnovna šola Janeza Mraka, Vrhnika, Kronika šole, škatla 1.

Leta 1900 je objavil v Cerkvenem glasbeniku skladbo Ave Maria. 18. julija se je udeležil sestanka Cecilijinega društva v Stični. V Cerkvenem glasbeniku je objavil obširen članek o organistovi plači. Te plače so zelo slabe, čeprav ima organist zelo veliko dela. Imeti mora svoj zbor, ga voditi in sodelovati z njimi pri številnih slovesnostih. Navedel je podatke za več krajev, med njimi tudi za Vrhniko: » Na Vrhniki dobi organist letne plače 200 gld. Od tega plačuje 7 gld davka in še za priboljšek pevcem na leto okrog 30 gld. Seveda so pevci od cerkve še posebej nekoliko plačani. Služba cerkovnikova je posebej.«⁴ V članku je navedel, kakšne so dolžnosti župnika do organista in predlagal, da se čimprej ustanovi podporno društvo za organiste, poleg tega pa še društvo Samopomoč. Tega bi se moralo lotiti Cecilijansko društvo, začeti pa bi morali v Ljubljani. Leta 1902 so v Logatcu na rožnovensko nedeljo obhajali 25-letnico papeža Leona XIII, ki se je je udeležil tudi Bernik.⁵

Domoljub je leta 1903 zapisal: »Bridka izguba je zadela našo faro in še posebno dekliško Marijino družbo. Njen ustanovitelj i prednik Franc Bernik, kapelan vrhniški so nas zapustili. Goreče in neutrujeno so pospeševali razvoj družbe, navduševali k lepemu čednostnemu življenju in netili v nas ljubezen do Marije. Bili so vzorni duhovnik v vsakem oziru, zato srčno častitamo njihovim novim faranom, da so dobili tako izvrstnega duhovnika. Vam pa prečastiti gospod Bernik kličemo soglasno: Ljubi Bog in Marija naj Vam tisočkrat poplačata vse, kar ste storili za naš blagor. Bog Vas živi še na mnoga leta! Hvaležna dekliška Marijina družba.«⁶

Leta 1903 je nastopil službo v Goričici (Domžalah). Tudi tu je nadaljeval s številnimi aktivnostmi. Prizadeval si je za ustanovitev samostojne župnije Domžale

in gradnjo društvenega doma. Ustanovil je številna društva in zadruge, ki so delovale na socialnem, kulturnem in verskem področju. Prenovil je Katoliško izobraževalno in podporno društvo in postal njegov predsednik, ki je imelo igralski, pevski in telovadni odsek ter knjižnico. Za izboljšanje razmer delavstva je ustanovil Strokovni odsek slavninarskega delavstva. Nekaj časa je bil v krajevnem šolskem odboru in si prizadeval za razširitev domžalske šole v šestrazrednico. Na šoli je poučeval verouk. Ustanovil je Dobrodelni in Otroški dom, ki sta postali glavni socialni ustanovi.⁷

Med drugo svetovno vojno je bil aretiran in zaprt, potem je do konca vojne živel v Ljubljani. Po vojni se je vrnil v Domžale, kjer je umrl 5. novembra 1948.

V samozaložbi je izdal knjige Zgodovina fare Domžale I. in II. del in Z nekdanje Goričice, pisal je tudi verske knjige in dramska besedila. Pisal je članke in skladbe v reviji Cerkveni glasbenik in Duhovni pastir.

Za svoje delo je prejel več odlikovanj in častnih nazivov. Bil je častni član Gasilnega društva v Domžalah, častni občan občin Borovnica, Trata in Domžale, častni naziv duhovnega svetnika. Za vojne zasluge je prejel zlati križec s krono na traku hrabrostne svetinje in bil odlikovan z redom sv. Save petega reda.⁸

4 Franc Bernik: O zboljšanju organistovske plače. Cerkveni glasbenik 1900, št. 9, str. 67.

5 Iz Logatca. Domoljub, 1902, št. 20, str. 316.

6 Iz raznih krajev. Z Vrhnike. Domoljub, 1903, št. 19, str. 302.

7 Katarina Rus Krušelj: Franc Bernik in njegova kulturno-socialna vloga v Domžalah v prvi polovici 20. stoletja. Domžale, 2018.

8 Katarina Rus Krišelj: Franc Bernik in njegova kulturno-socialna vloga v Domžalah v prvi polovici 20. stoletja. Domžale, 2018, ovojna stran.